

Nap

március

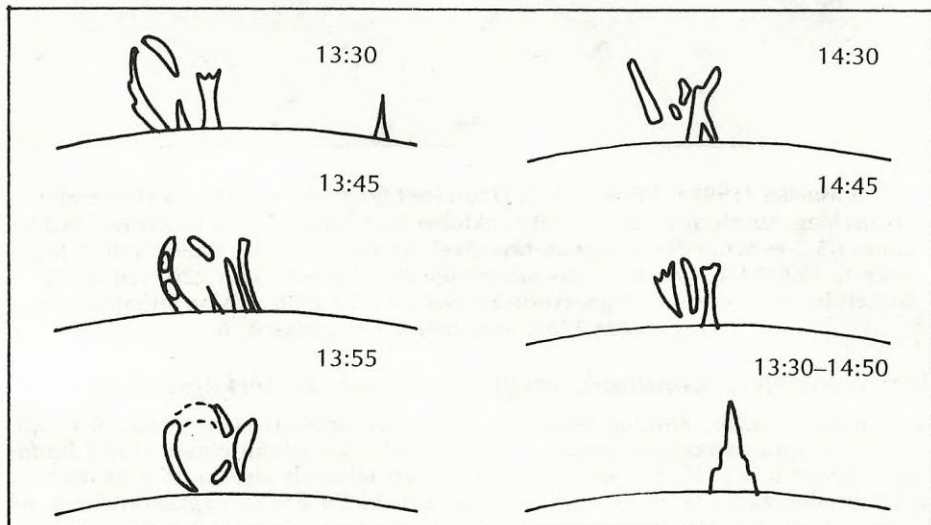
Észlelő	Észl.	Módszer	Műszer
Áldott Gábor (Budapest)	2	pr	10 MC
Bozány Imre (Csitár)	7	v	10 T
Farkas László (Budapest)	10	v,r	8 L
Iskum József (Budapest)	6	pr,tá,prot	10 L
Prehoffer Elemér (Budapest)	17	pr	8 L
Ravasz Bálint (Gyopárosfürdő)	1	pr	5 L
Szeiber Károly (Budapest)	4	pr	7,2 L

Észlelések száma: 47
Észlelt napok száma: 19

Foltcsoport MDF: 2,0
Fáklyamező mdf: 1-0,4

A Nap aktivitására jellemző a nagyon alacsony foltszám, a kis méretű csoportok. A foltok többsége nem érte meg a fél rotációt. 5 AA elhalt, 7 AA keletkezett, 4 AA vonult végig a felszínen. Többségük A és B típusú, a maradék kicsi C, D, I típusú.

Még 28-án volt a CM-en egy D típusú AA (szétszórt foltok halmaza), nagyon kevés róla az adat. 5-én nyugszik -23° -on. 3-án 5 AA látható (A és B típusúak). 5-én 4 AA, a nyugvó D típusú, a többi A és B. Még 4 AA volt 30-án (B, B, B, C). Talán 25-e táján inaktív a felszín, de lehet, hogy voltak apró pórusok, mint pl. 5-én és 30-án. Ezeket a legtöbb észlelő egyetlen AA-nak látta.

E szegényes beszámolót talán kicsit feldobja egy *protuberancia-észlelés* (l. az előző oldal rajzait). Egy általam megépített toldattal (ismertetése egy későbbi számban) 10 nm-es H_{α} szűrővel közepes égnél próbálkozva 5-én nem láttam semmit. A következő észlelés 27-én — szép kék égnél — már sikeres volt. Még sohasem láttam élőben protuberanciát (a Nap peremén, kitakarva a napkorongot). 27-én három protuberanciát találtam. A legalacsonyabb volt a legfényesebb, *hangyászsünre* emlékeztető alakzat, mely kb. 40 ezer km széles és 7 ezer km magas volt a DK-i peremen. A másik háromszög alakú volt, a DK-i negyedben látszott, közepes fényességű, magassága kb. 40 ezer km. Az észlelés során 13:20–14:50 UT között az utóbbi protuberancia stabil volt, míg az első 14:00-kor eltűnt. A harmadik protuberancia az ÉK-i negyedben volt megfigyelhető, ez folyamatosan változott, közepesen fényes volt, magassága 40 ezer km (valószínűleg hurokprotuberancia). A finomabb részletek megpillantásához keskenyebb sávú szűrő kellene, kb. 1 nm-es.

ISKUM JÓZSEF

Napészlelések 1993-ban

Prehoffer Elemér	233	8 L	Varga Tibor	34	6,3 L
Farkas László	143	8 L	Presits Péter	14	5 L
Hajdu Attila	100	12,5 T	Zettisch Róbert	13	6 L
Szeiber Károly	91	7 L	Ravasz Bálint	12	5 L
Bozány Imre	83	6 T	Glász Gábor	8	6 T
Áldott Gábor	70	10 MC	Hevesi Zoltán	5	11 T
Iskum József	37	10 L	Mécs Miklós	3	10 L

1-1 észlelést végzett Gyenizse Péter, Kiss György és Kósa-Kiss Attila. Fotografikus észlelések: Farkas László 5, Áldott Gábor 2.

Észlelések száma:	849 vizuális	Észlelt napok száma:	279
	7 fotografikus	Inaktív napok száma:	14

Szeptemberben volt legalacsonyabb az aktivitás, ekkor 9 inaktív napot észleltünk. Októberben 3-at, novemberben, a kritikus időszakokban nem volt észlelés, így inaktív napokat biztosra venni nem lehet. Kb. 175 csoportot figyelhettünk meg; az A-B típusból 36%, a D-ből és I-ből 23-23%, a C-ből 13%, az E-ből 3%, a G-ből pedig 2% mutatkozott.

	jan.	febr.	márc.	ápr.	máj.	jún.	júl.	aug.	szept.	okt.	nov.	dec.
MDF havi átlag	3,4	4,5	3,5	3,6	3,2	2,7	3,8	2,9	1,1	2,0	1,5	3,3
R_{SIDC}	59,1	90,5	70,5	61,9	61,2	49,1	57,3	42	21,7	55,4	34,8	49,4
Fáklya MDF	1,6	1,9	1,5	3,0	2,7	2,2	3,0	3,5	1,0	1,8	0,4	2,5

Továbbra is fennáll munkakapcsolatunk a német Sonne c. lappal és a belga napfoltszám adatközponttal (SIDC), továbbá az AAVSO napészlelő szekciójával. Ezeknél a csoportoknál már a H_{α} észlelések és a profi adatok dominálnak (mi meg örülhetünk, ha sikerül beszerezni egy jó napszűrőt). E csoportok kiadványai alapján következzenek az elmúlt év érdekesebb és nagyobb eseményei (v.ö. az adott hónap meteorbeli Nap-rovatával).

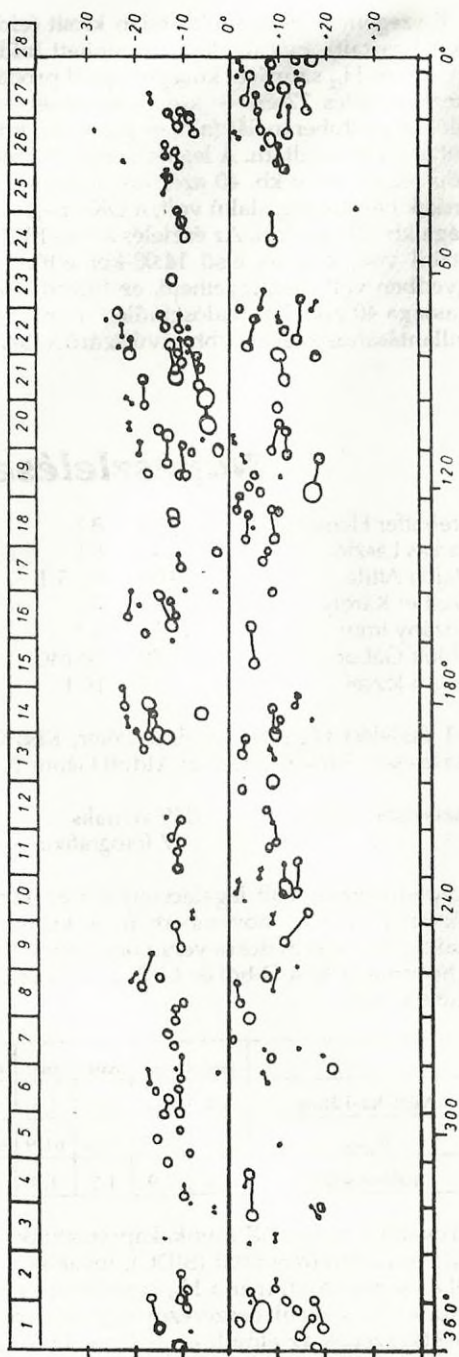
Január elég eseménytelenül telt. Februárban volt az első nagyobb fler (M9,6/2B), 6-án a 7417 csoportban, mely 7/8-án volt a CM-en 17° -on, szép nagy H típusú AA-ként volt észlelhető. Ezt követte a déli félgömbön egy E típusú (a 7420-as), mely 10-én van a CM-en -7° -on, felülete 3900 millió km^2 . Ez márciusban is visszatér (7440), 9-én van a CM-en -7° -on, nagy egybefüggő PU-val. E típusú és szabadszemes. 6-án és 12-én M7,7/3B flereket produkál. Egy kisebb D típusú AA van 17-én a CM-en, 15° -on (7448), mely 11-én M7,3/2B flert okoz.

Április végén — 22/23-án — van a CM-en 15° -on egy szép D típusú AA (7477), mely 18-án M8,7/1B flert okoz. Május elején — 9-11-én — halad át a CM-en két nagyobb csoport 15° - 20° -on. A második a nagyobb, szabálytalan szerkezetű és szabadszemes. Ez a 7500-as számú csoport 14-én M4,4/2B típusú flert produkál. 8-10-e között az USA-ban sarki fényeket észleltek, melyek a 7-ei M flerektől és negatív koronalyukaktól származtak.

Június elején és végén ugyanaz az AA látható: 4/5-én -10° -on van a CM-en; kompakt D típusú. Július 1-jén -10° -on van a CM-en, ekkor apróbb foltok halmaza (7530). Itt júl. 2-án M4,2/2B típusú fler tör ki.

Augusztusban az aktivitás látható tartományban jelentéktelen, csak a koronalyukak aktívak. 7-én feltűnik a CM-en egy B-D típusú AA, mely fordított polaritású (7562). Szeptember is hasonlóan alakul, 12-14-én sarki fény és koronalyuk-kapcsolatok. Október elején (3-án) van a CM-en 12° -on egy nagy vezetőjű AA (7590). Szabadszemes, területe 3450 millió km^2 , mágneses tere komplex (béta, gamma, delta). Flert is produkál 9-én: M4,6/3B típusút. 8-10-én sarki fényekről számoltak be (USA). 24-én

Az 1864–1877. sz. rotációk
1993-ban

az ÉNy-i korongon egy nagy filamentból 1000 km/s-os II típusú kitérést észleltek. (Itt csoport nem látható.)

November 17-én ér a CM-re 7°-on egy H típusú AA (7618), de különösebb esemény nem történik vele. A decemberi aktivitás nagyon alacsony, a 7640-es csoport 24–28-áig folyamatosan flerezik, átlagban M1,5/1N-eket. Ez a csoport 26-án van a CM-en 9°-on. D típusú, nagyobb vezetővel.

Hazai viszonylatban egyre kevesebb a részletrajz, nem lehet a foltfejlődést folyamatosan követni, csak egy-egy kiragadott epizód alapján. A pozíciómeghatározás is épp hogy működik. Prehoffer Elemér egész évben folyamatosan észlel, de sok kisebb csoportot nem vehet észre projekciós módszerrel. Vele párhuzamosan legalább még egy pozíciós észlelő elkelne. Nyáron ezt Szeiber, Iskum és Áldott megoldja, de télen ritkán vannak további észlelések. Farkas László sok vizuális rajza révén olyan észlelési rutinra tett szert, hogy pozíció meghatározására is használhatók megfigyelései.

A napaktivitás 1993 során folyamatosan csökkent. Az aktív szélesség már 10 fok körüli, ill. 0–20 fok közötti. Az aktív hosszúságok nem annyira szembetűnők, de jól elkülöníthetők 350°–30° között az É-i félgömbön, és 70°–120° között a D-in. Egyetlen fordított polaritású csoport volt látható, mégpedig augusztus 7-én. Nagy kérdés, hogyan történhetett ez meg ilyen korán és ilyen alacsony szélességen.

A KGST megszűnésének egyik árnyoldala, hogy számunkra megszűnt az olcsó napfotózás, így alábbhagyott az észlelők kísérletező kedve is. A jóműködő magyar mikrofilm gyártását megszüntették, az Orwo MA 8 ára pedig megközelíti a TP 2415-ét, holott távolról sem olyan sokoldalú. A kidolgozó anyagok ára tízszeres lett. A leginkább használatos pentaprizmás fényképezőgépek beszerzése csak bizonyíthatóan forgalomban lehetséges (vagy a „KGST-piacokon”). Kereskedelmi forgalomban nem nagyon kapható Zenit vagy Praktica, csak szuper kinézetű boxgépek és szuper árú japán masinák.

Épp ezért még mindig jól jön a mikrofotó feltét, ami nem tud elromlani, és bármilyen benézésű gépváz használható hozzá. Egy szó mint száz, nem tudok e területen semmi biztatót javasolni napészlelő amatőrtársaimnak. Csak egyetlen egyet: akinek van felszerelése, kísérletezési hajlama és *sok pénze*, derítse fel a napfotózás új lehetőségeit.

Végül köszönöm minden észlelő munkáját, segítségét, beküldött észleléseiket. Kívánom mindenkinek, hogy a jövőben tudják folytatni ezt a szép tevékenységet, amihez én is megpróbálok segítséget nyújtani.

ISKUM JÓZSEF

Asztrofotó '94

A Meteor asztrofotós pályázatára továbbra is várjuk a pályamunkákat! A meghosszabbított beküldési határidő: 1994. május 31. A pályamunkákat Kocska Tamás címére kérjük elküldeni (3662 Ózd-Somsály, Vörösmarty u. 7.). A legjobb fotók beküldői díjazásban részesülnek.